

# КОСТА ЦОНЕВ

---

*Дон  
Кихот  
от  
Красно  
село*

**КОСТА ЦОНЕВ**

*Дон Кихот от Красно село*

Редактор **Красмир Мирчев**  
Художник **Виктор Паунов**  
Коректор **Юли Штова**  
Технически редактор **Станислав Иванов**

Първо издание  
Формат 60x90/16. Печ. коли 19

**КНИГОДЕЛСКА КЪЩА „ТРУД“**  
ул. „Дунав“ № 15, тел. 987 82 61, 987 29 24, 981 41 10  
e-mail:kktrud@netel.bg  
Разпространение – 46 75 29, 46 75 65

ПЕЧАТ „МИКО ПРИНТ“ БООД

**КНИЖАНИЦИ „ТРУД“**  
бул. „Васил Левски“ № 136  
бул. „Скобелев“ № 63

**РАЖДАЕ ПЪНА  
БЕЗСЛОВЕСНОСТ.  
ДОБИВАЕ НА ЗНАИЯ  
ТЕХНИЧЕСКИ,  
КЪЛМНИ АКОУНИ**

Задължително е в началото да се започне с това, кога съм се родил, как съм се родил, къде съм се родил. Вярно, че е интересно, важно е, но на мен ми се иска да започна с дните, седмиците и може би дори месеците преди моето раждане. Моето семейство се е вълнувало какво име да бъде дадено на третото дете, тъй като вече е имало две момчета – Иван и Васил. Иван е взел името на бащата на баща ми, Васил – името на бащата на майка ми. Ами ако се появи трето момче, какво име ще вземе? Ако е момиче, ясно – ще бъде кръстено на майките на майка ми и на баща ми. На помощ дошъл един сън, явил се на моята леля – леля кръстница, или Ангеликото, сестрата на майка ми. Та какво сънувала тя? Дни преди моето раждане, седмица или месец, сънувала една жена, забрадена в черно, която погледнала, усмихнала се и казала:

– Знам, знам. Тревожите се какво име да дадете на това дете, което ще се роди. Бъдете спокойни, то ще си дойде с името и ще бъде със звезда на челото.

Леля ми се събудила, замислила се за този сън, но... явно като всички хора позабравила. И ето че се явило момче, тоест вариантът момиче – имената на майките, отпаднал. Ами сега? Погледнали в календара и видели, че съм се родил на 3-ти, а 3 юни е Константин и Елена, тоест ако съм момче, ще се казвам Константин, ако съм момиче, ще се казвам Елена. Ето как този сън на тази моя мила леля се сбъднал. Вярно, не съм имал звезда – погледнали, ровили, търкали по челото ми и не видели никаква звезда. И си казали: „Е, нищо за звездата. Важното е, че си е дошло с името.“

И така, родил съм се на 3 юни, Константин и Елена. Петък ли е било? Може би петък, четири часа следобед в далечната 1929 година. В едно китно кварталче в Красно село, наречено Добруджански квартал. Този квартал е построен за бе-

жанци от Добруджа. Намира се на трамвайна спирка „Петър Берон“ по пътя за Княжево. По самата трамвайна линия пък се настанили царибродчани – хора, избягали от Цариброд и от Западните покрайнини. Та тези два квартала – Царибродски и Добруджански, граничели с така нареченото Красно село, с китното Красно село.

Какво си спомням от моето детство, от най-най-ранното детство? Много смътно си спомням може би първото си загубване. Баща ми беше много енергичен, много весел човек, много жизнен. Да, може би вече трябва да кажа кой е баща ми. Баща ми е Димитър Цонев от село Сребърна, тоест роден в Попина, живял в Сребърна и в Силистра. Бил е моряк и попада в Дедеагач в Гърция (може би тогава е било България – Тракия), след това и в Димотика. Срещат се с един мъж, който бил женен за някакво момиче от Димотика, и той му казва: „Бе, Димитре, аз съм женен за едно момиче, те са девет сестри, я да те запозная с някоя от сестрите, белким ти хареса, пък да стане работата.“

И Димитър се запознава с моята майка Малта. Те затова имената са толкова специални – леля кръстница се казва Лина, майка ми – Малта, а имам и девет лели – Злата и... Другите имена вече бягат от съзнанието ми. Та там се запознава баща ми с майка ми и се оженва за нея. Много перипетии са преживели. Той купил две мауни. Откъде е взел пари, не мога да кажа, но предполагам, че се е трудил достатъчно някъде, за да спечели тези пари. Явно не с рекет. Мауната е малко поголяма лодка, има и мачта. Може би 100 регистъртона или 50, с тях превозвали въглища, плавали покрай брега. Та баща ми напълнил тези две мауни, излязъл в открито море, извила буря, потънали мауните, а той горкият едвам-едвам живумрял се добрал до брега, но преди да излезе, казал: „Господи, ако ми помогнеш да изляза и да остана жив, ще ти запала свещи колкото лопатите на лодката.“ Дали е запалил две такива свещи или една свещ, не мога да ви кажа, но явно Господ му е помогнал, защото знаел, че този човек трябва да даде живот на едно друго същество, което ще се роди малко по-късно.

Та баща ми се запознава с моята мила майка в Димотика и се оженва за нея, след това отиват в Бургас, той започва

бояджилъка, от Бургас се прехвърлят в София точно когато дават за добруджанци тези земи. Така съм се родил в къщата на улица „Браила“, която след това стана „Хайдушка поляна“, сега как се казва, не знам. Къщата ни се падаше точно срещу „Балкантон“. „Балкантон“ в момента съществува, но къщата ми – не, там в момента е зелена площ. Този квартал, сега ако минете там, не можете да го познаете, защото е гъсто застроен с огромни блокове, с „Балкантон“, с някаква фабрика за марки ли, за какво, не знам. Изобщо от целия квартал, какъвто беше навремето, през моето детство, няма и помен. Тогава кварталът беше от прихлупени къщички и безкрайни полета, по които тичахме, ловяхме майски бръмбари и пеперуди, играехме на жмичка, на стражари и апаши, боси от март до октомври. Така прекарахме нашето детство.

Та какво си спомних за началото, за най-най-ранното мое детство? Ами това, че баща ми беше много, много весел и енергичен човек. Винаги се събуждаше с песен на уста. Може би този ведър характер съм взел и аз от него, както и желанието да пея, чувството за ритъм и мелодия, слуха, който имам – вярно, не чета ноти, но добре се справям с всичко, което ми предложат като пеене. Е, имам и друг стаж, за който по-късно ще стане дума. С бояджилък милионер не се става, но баща ми съумяваше да изхрани семейството си и винаги се връщаше с пълни ръце от работа. През сезона на дините неизменно носеше по две дини, отдолу висеше мрежичката, в която имаше или сиренце, или хубава шунка и салам от оня магьосник на колбасите Христо Токузанов. В другата ръка – пак диня и един хляб. Ето ти възшебна вечеря за нас – хляб, сиренце и диня или хляб, мешано и диня. Ето това най-добре съм запомнил.

Та цялото това бурно семейство тръгна веднъж на екскурзия по Искъра. Явно пътували сме с влак и сме слезли на гара Искър. Отишли сме някъде край Искъра, спомням си едни ракити... Ядохме, пихме, веселихме се, децата се борихме, шляпахме по реката. Но на мен като на всяко дете му се допишка. Хем предупредих: „Мамо, отивам да пишкам“, а като се върнах (може би и по-голямата работа да съм вършил), не намерих никого – ни майка ми, ни баща ми, ни братята ми, никой няма, поленцето празно. Ами сега? Обръщам се наля-

во, надясно, питам хората: „Абе тук...“ Всички свиват рамене, гледат и се чудят. Казват: „Как, това дете как могат да го оставят така самò!“ Ами сега? Ами лъвовете? Ами тигрите? Вече се здрачава, слънцето почти залязва. Умирах от страх, но съобразих, че единственото нещо, което може би ще ме спаси, е влакът. Влак няма, но явно линията води към София. И тръгвам покрай линията и се озъртам, очаквайки да чуя зловещ лъвски рев. Вървя, вървя, вървя, по едно време се уморих и си казвам: „Ами сега какво да правя?“ Легнах на насипа. Спомням си остриге камъчета, които се забиваха в мен. Легнах и си викам: „Ами ще дочакам утрото тук, сутринта ще продължа пак. Само дано някой лъв или тигър не ме изяде.“ Задрямал ли съм, не знам, по едно време чувам:

– А, ето го, ето го, ма! Това е! Той е! Той е!

– Ама по-малък!

– Е, ми така се е свил.

Оказаха се приятели на баща ми. Разбрали се и единият се качил на влака, други тръгнали покрай линията – досетили се, че може би ще имам толкова акъл да се сетя и аз, че по линията мога да стигна до София. Това беше едно от първите ми прекеждия, загубването ми на Искра.

След това загубване съм бил в някакъв уплах, станал съм неспокоен. Може би не съм се доизпишкарал като хората... Спомням си, че Злата, най-голямата сестра на майка ми, ни беше на гости. Но понеже къщичката ни беше малка, спяхме тримата братя в едно креватче, а майка ми и баща ми – на другия креват. И ме сложиха мен да спя с леля Злата, а братята ми – долу на пода. И на сутринта... събужда се леля Злата и вика:

– А, а, а, какво си направил ти, бе?

Аз се усещам целият мокър.

– Ах, какво съм направил? Ми сигурно съм се изпотил?

– Как си се изпотил бе, мойто момче, ти си се напикал.

– А, как може да се напикая?!

– Напикал си се, напикал си се.

И действително, оказа се, че съм се напикал. От страх да не ме бият, казвам:

– Мамо, мамо, не съм виновен, аз просто сънувах, че отивам някъде и... се изпишках.

Майка ми беше много строг човек, много строга жена. Може би ме спаси присъствието на леля Злата, която ме прегърна:

– Нищо, нищо, момчето голям мъж ще стане. Дано да е за последно.

Така това напикаване ми се размина. До ден днешен помня тази чудесна жена с посребрени коси, с едро хубаво тяло, с блага усмивка, която винаги ме успокояваше.

## *ТРЕПЕТИ И ИВЪНА*

Течаха годините. Годините не знам, за мен като че ли часовете бяха години. Много бавно вървеше всичко. Не мога да кажа дали вече съм бил постъпил в първо отделение... Тогава най-напред имаше забавачка, после отделения. Усещах някакви особени настроения в себе си. Правеха ми голямо впечатление момиченцата. Заглеждах ги, не пропусках хубавите момиченца в квартала. Винаги като видех хубаво момиченце, започвах да му дърпам косите, да го блъскам, да го малтретирам. Те, разбира се, крещяха, плачеха, нагрубяваха ме и бягаха от мен. Любовта ми се изразяваше в такива грубости. И до ден днешен не мога да си обясня защо съм бил такъв.

Спомням си, че веднъж къщи нямаше никого, едно момиченце дойде да иска нещо за майка си – сол ли, пипер ли, и аз много учтиво го поканих да влезе. Говорихме си глупости, както може да си говорят дечицата. Целият се разтреперах, а момиченцето стои с широко отворени очи – нещо иска да ми каже, аз искам да му кажа нещо. Това са трепетите на нагона, неща, които сякаш не могат да се изразят. Седнахме на един стол двамата. Аз треперех и то трепереше, горкото. По едно време му викам:

– Ха да играем на палатка!

– На каква палатка? Тук няма палатка?

– Ооо, има – казвам, – ето масата, виж каква хубава палатка е. А да се скрием под масата.

– Ама защо да се крием под масата? – пита тя. – Тук си е хубаво.

– Не – отговарям, – в палатката е по-уютно.

Явно съм търсел по-закътано място. Скрихме се в „палатката“... Усещах как зъбите ми ще се счупят, ще се стропат от тракане. Девойчето също трепереше. Аз, разбира се, започнах да говоря съвсем глупави неща, каквито могат да си говорят дечицата – какво съм правил днес, какво ще правя утре, и току изгърсвам:

– Ти откъде пишкаташ?

Тя ме погледна с отворени очи:

– Как откъде пишкаташ? Ами пишкатам си. А ти откъде пишкаташ?

– Ами... и аз пишкатам отнякъде.

– Я дай да видя!

Аз се стреснах, викам:

– Ааа, първо покажи ти твоето и след това аз ще покажа моето!

– Е, аз... – тя полека взе да си вдига поличката.

Боже, свят ми се зави! И точно тогава чух някакъв шум – явно майка ми пристигаше, отвори външната врата на двора. Подскочихме и двамата, изхвърчахме зачервени целите, възбудени и изпотени, седнахме на столовете, все едно нищо не е било. Аз веднага се разгърчах, сипах там захар ли беше, сол ли беше, какво беше, пипер ли, дадох ѝ вместо една шепичка цял буркан и тя си тръгна, горката. Майка ми я поздравява:

– Ооо, здравей, мила! Какво? А, за сол си дошла, така ли?

Но будното ѝ гръцко око не пропусна нашето смущение. Тя така ме изгледа, че целият изтръпнах и ѝ викам:

– Мамо, мамо, мамо, умирам!

Мама казва:

– Чакай, защо вземаш цялото бурканче? Ето, ще ти дам половинката, даже не половинката. Вие утре ще си купите сол. Ето ти в една книжка – и изсипа в една книжка сол.

Момиченцето си отиде, а аз се чудя каква книжка да взема, какво да правя. Майка ми гледа, гледа, па пита:

– Какво правехте вие?

– Как какво правехме?



– Какво правехте, преди да дойда?  
– Нищо на правехме, мамо, говорехме си – отговарям.  
– А защо тя беше толкова смутена и ти също?  
– Как да съм смутен ма, мамо, как да съм смутен? Нищо ми няма.

– Внимавай, моето момче. Още си малък.

В квартала имаше две-три много приятни момичета, с които бях приятел, имах и една братовчедка, едно друго момиче, което живееше до нас, и една, която живееше на практиката в нашия двор. Къщата ни беше от две части – отпред в стаята имахме кираджии, а ние живеехме в другата стая, към двора. Та детето на кираджиите, Марийчето, беше много приятно момиче и тримата си играехме много добре, тоест четиримата – те бяха три момичета. Но шило в торба не седи. Все гледам да играем на такива игри, където можем да се скрием двама и да се притискаме. Викаме си:

– Ох! Ей, дали ще ни намерят?... Няма да ни намерят... Ами, ще ни намерят!

И веднъж казвам:

– Хайде да играем на една много хубава игра!

– На каква игра ще играем?

– Много хубава игра, ама е по-специална и трябва да се скрием в кочината на Данчето.

Данчето беше братовчедка ми, техните имаха кочина, но свинята беше отдавна заклана. Беше една дъсчена барака в дъното на двора, пълна със сено.

– Да отидем там да играем нова игра!

– Каква игра?

– Ами хубава, много хубава игра.

Влязохме в кочината. Не знам защо все си правех палатки, от черги си правех палатки, от парцали. Изобщо обичах да се пъхам на закътано, да седя и да си мисля разни глупости.

– Хайде да играем на доктор! – викам им аз. – Знаете ли я тази игра?

– Каква е тази игра?

– Ами на доктор, аз ще съм доктор, вие ще сте болните. Вие сте много болни и аз трябва да ви прегледам, а знаете, че един лекар, за да прегледа болните, те трябва да се събле-